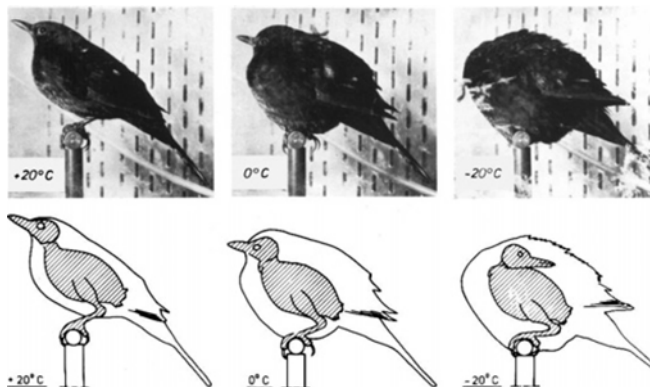

Bedre enn TEK – hva er fremtidens laveergihus

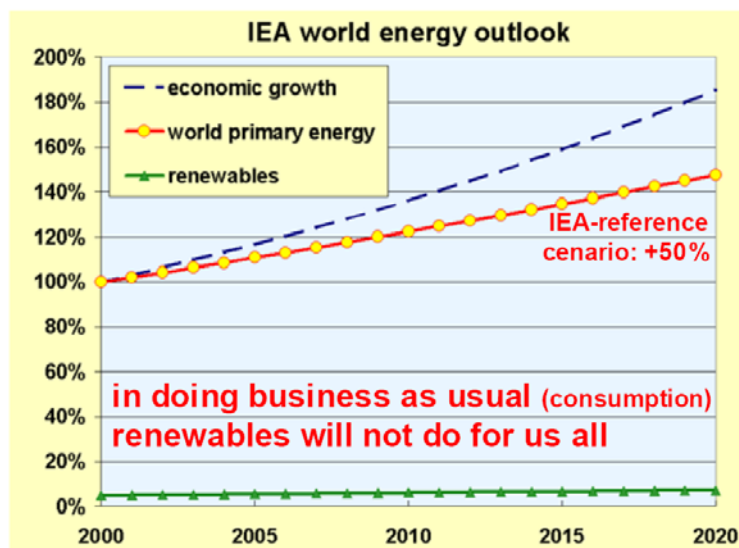
Lavenergibygg – Passivhus - Konstruksjonsløsninger-

Illustrasjon: B. Kaufmann, Passivhaus inst.

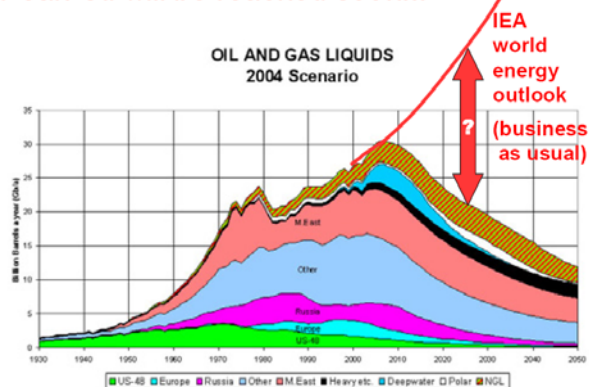
Dr.ing og Byggmester Tor Helge Dokka
SINTEF Byggforsk AS

Hvorfor må energibruken ned?

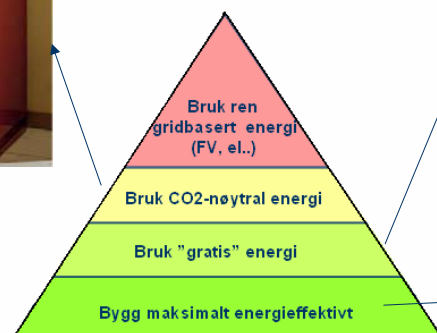
Hvorfor må energibruken ned?

Peak Oil will be reached soon...

- Reference scenario IEA: 50 % økning i klimagassutslipp innen 2030
- Alternativt IEA scenario (fornybare og energisparing): 40 % økning.
- Hva må vi gjøre: Redusere utslipp med ca. 70 % innen 2050.
- Vil kreve enorme endringer for å få til dette, men det er mulig.

Hva må vi gjøre?

Hva er et passivhus?

Tysk definisjon:

- Årlig oppvarmingsbehov ≤ 15 kWh/m²år
- Installert oppvarmingseffekt ≤ 10 W/m²
- Primærenergibehov ≤ 120 kWh/m²år (multipliserer strøm med 2.5)
- Likt krav for alle bolig- og byggtypen
- Prinsipp: Alt varmebehov kan dekkes av ventilasjonsanlegget (intet konvensjonelt varmeanlegg!)

Hva er et passivhus?

Mulig norsk/nordisk definisjon:

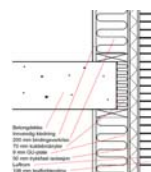
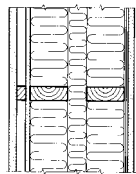
- $Q_{\text{oppv}} \leq 15$ kWh/m²år for østlandet, sørlandet, sørvestlandet (og dalstroka innafør). Årsmiddeltemp > 5 °C
- Mulig litt høyere minstekrav ($Q_{\text{oppv}} > 15$ kWh/m²år) for eneboliger under 200 m²
- Samme krav til bygningsstandard, men justert minstekrav for energi- og effekt i kaldere strøk av landet
- Det vil bli et omformulert norsk/nordisk krav til "primærenergi" som vil sette et minimumskrav til fornybar energi
- Mindre fokus på bruk av luftvarme, forenklete/kosteffektive vannbårne systemer mer aktuelt

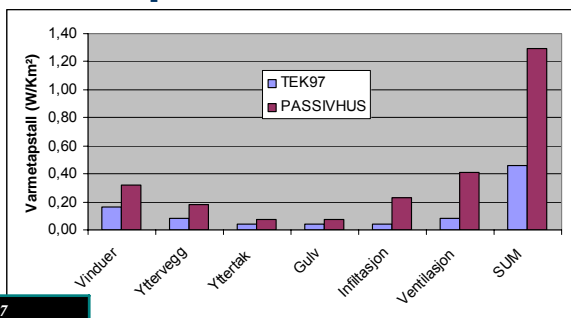
Hva er et passivhus?

Komponentkrav:

- Balansert vent med over 75 % virkningsgrad (sertifisert)
- Spesifikk vifteeffekt < 1.5 kW/m³/s
- U-verdi opake konstruksjoner < 0.15 => 0.07-0.10 W/m²K
- U-verdi vinduer og dører < 0.80 W/m²K
- Luftlekkasjer: N50 < 0.6 ach@50 Pa
- Neglisjerbare kuldebroer: ψ'' < 0.01 W/m²K

Varmebalansen til et passivhus

	Passivhus	TEK97
Vinduer	0.80 W/m ² K	0.80 W/m ² K
Yttervegg	0.10 W/m ² K	0.10 W/m ² K
Yttertak	0.09 W/m ² K	0.09 W/m ² K
Gulv	0.09 W/m ² K	0.09 W/m ² K
Infiltrasjon	0.05 oms/t	0.05 oms/t
Ventilasjon	0.5 oms/t / 80 %	0.5 oms/t / 80 %

Åpning av to vinduer i et passivhus gir 300-500 m³/h => 1.0-1.7 W/Km²

Komfort og inneklima i passivhus

- Ventilasjonsanlegget sikrer et hygienisk luftskifte til en hver tid
- Ingen luftlekkasjer og kontrollert innblåsning eliminerer trekkproblemer
- Høye overflatetemperaturer på vinduer hindrer kaldras og kaldstråling og gir møbleringsfrihet
- Generelt høy strålingstemperatur gir mulighet for lavere lufttemperatur, som gir bedre opplevd luftkvalitet

Sommerkomfort i passivhus

- Sommerkomfort i passivhus er ofte bedre enn i konvensjonelle bygg (isolerer varmen ute)
- Men:
  - Balansert ventilasjon har liten eller ingen effekt
  - Åpning av vinduer punkterer klimaskjermen, og gjør isoleringsnivå uviktig
- For alle boliger er det en fordel med:
  - Fornuftig fasadedesign
  - Effektiv solskjerming
  - Utnyttelse av termisk masse
  - Effektiv krysslufing (naturlig ventilasjon)

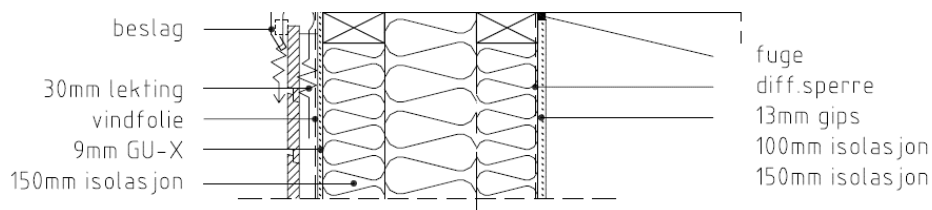

Er det økt risiko for fukt/muggproblemer i passivhus?

Årsak til fukt/muggproblemer	Risiko i Passivhus
Høy luftfuktighet inne	Mindre risiko pga. balansert ventilasjon
Fuktkonveksjon inn i konstruksjoner	Mindre risiko pga. tetthetskrav
Overflatekondens/sverting på overflater	Eliminert i passivhus
Lekkasje i bad og i takkonstruksjoner	Samme som i andre, men viktig med KS
Innbygging av fukt i byggefase	Større pga. tregere uttørring, meget viktig med KS i byggefase

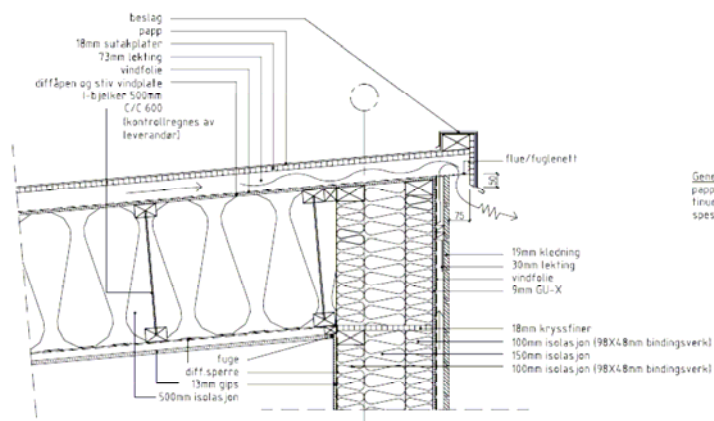
Konkl.: Passivhus er bygningsfysisk robuste bygg, men krever god KS.

Ytterveggskonstruksjon

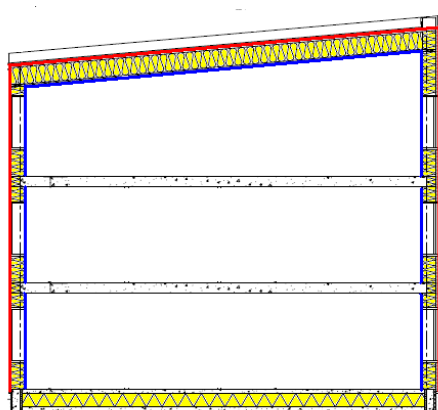
Figur : ABO Arkitekter (Løvåshagen, Bybo AS)

Yttertakskonstruksjon

Figur : ABO Arkitekter (Løvshagen, Bybo AS)

Prinsipp luftlekkasje-eliminering

Rødblyantprinsippet

I fremtiden:

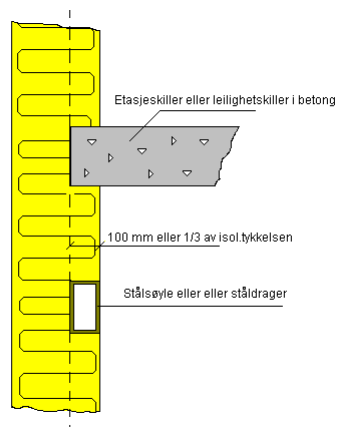
- Minimalisering av fugemasse og skum
- Bruk av dytting og tape, sammen med klemte skjøter.
- Mansjettløsninger for tekniske gjennomføringer (rør, kanaler, el).
- Med nye produkter blir det relativt enkelt å oppnå passivhuskrav (N50 = 0.6 oms/t)

bad planning = bad quality

Foto: NEI Detmold

Prinsipp kuldebroeliminering

Utfordringer:
-Fundament
-Parkeringskjellere

Normalisert kuldebroverdi: $\psi'' < 0.01 \text{ W/m}^2\text{K}$

PASSIVHUS NORDEN 2008

Passivhus og:

Norden 2020 Klimascenarier
Nullutslipp Sol og bioenergi
Arkitektur Forbildeprosjekter
Standarder Sertifisering
Teknologi Nye produkter
Markedsføring Innovative aktører

Trondheim 2.-3. april 2008

<http://www.passivhusnorden.no/no/>

Teknologi og samfunn

17

NOR ONE: Første PHPP sertifiserte eneboligen i Norge

Teknologi og samfunn

18

Lindås park

Leilighetskompleks Ölsbundt, Østerrike

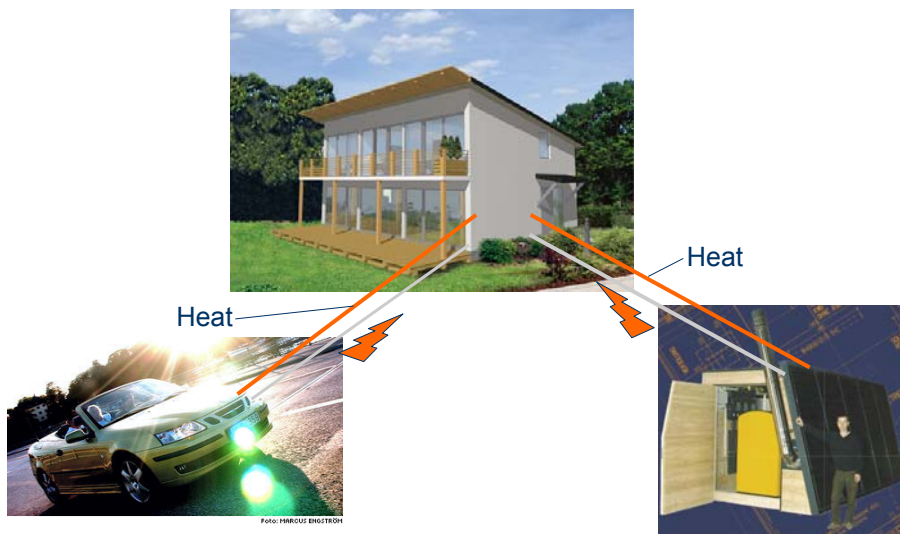

Løvåshagen i Bergen

- 80 leiligheter i Fyllingsdalen utenfor Bergen
- 28 passivhus i 2 hus
- Snittstørrelse på ca. 80 m² - fra 75 til 89 m²
- Årsmiddeltemperatur i Bergen: 7.8°C
- Dimensjonerende vinter: -10 °C.
- Årsmidlere horisontal stråling: 87 W/m²

The zero carbon future

Konklusjoner

